

Rizikové skupiny 8

PHDR. HANA PAZLAROVÁ, PH.D.

Opakování

- Co je viktimologie?
- Rizikové faktory viktimizace
- Definujte primární a sekundární viktimizaci
- Jak je legislativně upravena pomoc obětem?

Co nás dnes čeká?

- Trest a trestání
- Vězeňství
- Alternativní tresty

Sociální kontrola

- Formální
- Neformální

- Sociální kontrola kriminality – udržení kriminality v přijatelných mezích nebo její omezování

Strategie kontroly kriminality

- Represivní
- Preventivní

Trest a trestání

- Způsoby reakce na porušování norem a hodnot
- Systém sankcí
- Trest – prostředek státního donucení, který se mění spolu se společností, historicky, kulturně, společensky podmíněný
- Moderní vězeňství se řídí řadou mezinárodních úmluv

Změny v českém vězeňství po roce 1989

Významné legislativní změny

- Depolitizace
- Demilitarizace
- Decentralizace
- Humanizace
- Odborná příprava personálu

Humanizace

- Garance základních práv a svobod
- Omezení práv výhradně podle zákona
- Neponižování důstojnosti
- Zabezpečení vhodných podmínek

Okruhy systémových změn

- Modernizace vězeňských zařízení
- Systém zacházení s vězni – důraz na změnu chování pachatele
- Profesionální zkvalitnění personálu

- Jaké jsou nežádoucí vedlejší důsledky trestu?

Nežádoucí vedlejší důsledky trestu

- Riziko kriminální infekce
- Efekt prizonizace
- Racionalizační mechanismy – pocit zatrpklosti, bezpráví
- Omezení odpovědnosti za volbu
- Podnětově chudé prostředí
- Zpřetrhání pozitivních sociálních vazeb mimo věznici
- Devalvace osobnosti
- Sociální stigmatizace
- Riziko recidivy

Současná situace ve vězeňství

- Přeplněnost věznic - 111-113% naplněnost = bezpečnostní riziko
- Stabilizace personálu – nárůst počtu odsouzených, pokles počtu personálu, největší nárůst u odsouzených na 9 měs.-1 rok, dále 1-2, 2-5 let
- Zacházení s vězni a programy – vězeňství jako sociální služba – nové pojetí, individualizovanější přístup, programy zacházení

Programy zacházení

- GREEP – práce s vinou, program pro pachatele trestných činů na dětech, 7 týdnů, povinný
- GREEP2 – navazuje na GREEP, dlouhodobý, spolupráce se sexuology
- TP 21 – snižování násilí mezi mladistvými pachateli, způsoby řešení konfliktů, přijímání zodpovědnosti
- ZASTAV SE, ZAMYSLI SE, ZMĚŇ SE – pro recidivisty, majetková TČ
- DOŽIVOTNĚ ODSOUZENÍ – snižování jejich nebezpečnosti

- Program pro pachatele dopravních nehod
- Program pro pachatele násilí

- Účinnost zacházení s vězni se poměřuje recidivou

Alternativní tresty

- Trest nespojený s odnětím svobody v případech, kdy by jinak byl pachatel odsouzen k VTOS
- Velká pozornost alternativním trestům na mezinárodní úrovni (OSN, Rada Evropy..)

Kategorie alternativních trestů

- Modifikace VTOS – částečná, víkendová detence (např. Holandsko, Německo)
- Ustoupení od uloženého trestu – upuštění od potrestání, prohlášení obžalovaného apod.
- Alternativy VTOS – peněžitý trest, výchovná opatření, probační programy, obecně prospěšné práce atd.

Tresty vykonávané ve společenství (community sanctions)

- Omezení svobody pachatele (el.monitorování, kontrola, peněžitý trest)
- Restorativní justice – náhrada škody, kompenzace, léčebné programy, obecně prospěšné práce...

Obecně prospěšné práce

- Jeden z hlavních alternativních trestů
- Alternativa krátkodobých trestů
- Poprvé ve Velké Británii 1972, nyní ve všech zemích EU
- Někde součástí mediace/narovnání mezi obětí a pachatelem, jinde samostatně
- Možno také jako alternativa nedobytného peněžitého trestu
- Obvykle mezi 20-300h /rok

- Jaké by měly být obecně prospěšné práce?

- Účelné, užitečné
 - Smysluplné
 - Rozvíjející osobnost pachatele
 - Neziskové
 - Bezpečné
 - Se souhlasem pachatele
-
- Zpravidla zajišťuje probační služba

Probace

- Pozitivní ovlivňování chování pachatele, převýchova
- Vznik v pol. 19.stol. v USA, pak Velká Británie, později Evropa

Alternativy v ČR

Hmotněprávní

- Alternativní tresty
- Alternativy k potrestání

Alternativy trestního práva procesního tzv. odklony

- Narovnání
- Podmíněné zastavení trestního stíhání
- Trestní příkaz
- Odstoupení od trestního stíhání (u mladistvých)

Obecně prospěšné práce

- Od 1.1.1996 – nejprve jako alternativa TOS
- Od 2002 alternativa jakéhokoliv trestu
- Možnost výkonu v státních nebo veřejně prospěšných organizacích (vzdělání, věda, kultura, požární ochrana, ochrana životního prostředí a zvířet, humanitární, sociální a další činnosti)
- Vždy nevýdělečné, konané ve volném čase

Domácí vězení

- Vč. možnosti el. sledování
- Nejprísnější alternativní sankce
- Vliv na rodinu pachatele
- Dohled zajišťován probačními úředníky

Podmíněné odsouzení k TOS

Odložení výkonu trestu

- Prosté
- S dohledem probačního úředníka

Mediace v trestních věcech

- Součástí restorativního přístupu
- Neprocesní řešení mimo standardní trestní řízení
- Urovnání mezi obětí a pachatelem za pomoci mediátora

Probační a mediační služba (PMS)

- 1994 – Sdružení pro rozvoj SP v trestní justici – KSP FF UK
- Zákon č.257/2000 o probační a mediační službě
- 40 středisek po celé ČR

Úkoly PMS

- Vykonávání dohledu nad obviněnými, obžalovanými a odsouzenými
- Kontrola VT nespojených s odnětím svobody
- Sledování chování odsouzeného po podmíněném propuštění
- Individuální pomoc obviněnému
- Mimosoudní zprostředkování řešení mezi pachatelem a obětí